

TIJDSCHRIFT

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt“

TE

AMSTERDAM

18^e Jaargang

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1910

Analyse van een vijftal muntordonnantiën.

Bij de navolgende berekeningen is met het remedium in gewicht en in allooï geen rekening gehouden en aangenomen,

dat het „zuiver zilver” van destijds werkelijk zilver van 12 penningen was

en dat het mark Trooisch gewicht zwaar was 246.08386 gram. 1)

De zwaarte naar het metrieke stelsel is telkens opgegeven tot en met het 1/10 miligram. Mijne berekeningen zijn echter steeds enkele cijfers verder gegaan ten einde juiste veelvouden en gedeelten te verkrijgen. Zoo dikwijls de honderste deelen van het milligram minder dan 5 bedroegen, zijn ze verwaarloosd, zoo dikwijls zemeer dan vijf bedroegen, zijn de tiende deelen van het milligram met één vermeerderd. Zoo is, b.v., 5.303211 gram vermeld als 5.3032, 5.303257 daarentegen als 5.3033. Veelvouden en gedeelten zijn altijd naar de volledige cijfers berekend. Daardoor is er soms verschil tusschen het veelvoud van het volledig en het veelvoud van het verkort wêergegeven getal. B.v. 5.303211 wordt voorgesteld als 5.3032. Vijf maal $5.303211 = 26,516055$ voor te stellen als 26.5161, terwijl vijf maal $5.3032 = 26.5160$; dit geeft een verschil van 1/10000 gram, dat in gelijke gevallen allicht voor eene reken- of drukfout zoude zijn aangezien geworden, indien ik deze verklaring had weggelaten.

1) Vergelijk: VAN SWINDEN, *Goud en Zilver*, 1811.

I.

De muntordonnantie van 4 Februari 1521.

Bij ordonnantie van keizer KAREL, gegeven te Mechelen den 4en Februari 1521 1), wordt besloten tot het aannemen der volgende geldstukken:

1. Reaal. Goud.
2. Halve reaal. Goud.
3. Carolus. Goud. 2)
4. Dubbele Carolus. Zilver.
5. Enkele Carolus. Zilver.
6. Stuiver. Zilver,

benevens Zeskens, doende 6 mijten Vlaamsch, Hollandsche penningen, doende 3 mijten Vlaamsch en nog een penning, doende 2 mijten Vlaamsch.

Zwaarte, allooï en koers der zes eerstgenoemde munten, zooals die bij de ordonnantie zijn bepaald, vindt men opgegeven in het hiervolgend staatje :

Volgnummer als boven.	Aantal in één Mark Trooisch.	Allooï.	Koers.
1	46	23 kar. 9½ grein	60 stuiver
2	70½	{ 18 karaat goud 4½ „ zilver 1½ „ koper	30 „
3	84	{ 14 „ goud 7½ „ zilver 2½ „ koper	20 „
4	80	11 penn. 5 grein	3 „
5	78½	5 „ 12 „	1½ „
6	80	3 „ 17 „	1 „

1) Een afdruk dezer oorkonde vindt men o.a. in *Groot Placaet-boeck*, 's-Grav., 1658, I, kolom 260₄ en volg.

2) In latere stukken Carolus-gulden genoemd.

In grammen uitgedrukt, hadden de genoemde munten alszoo respectievelijk eene zwaarte en hielden metaal in, gelijk het volgend staatje aantoont:

Volg-nummer als boven.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
1	5.3032	0.0232	0.0232 1)	5.3496
2	2.6319	0.6580	0.2193	3.5092
3	1.7089	0.9155	0.3062	2.9296
4		2.8731	0.2029	3.0760
5		1.4368	0.6980	3.1348
6		0.9506	2.1255	3.0760

Hieruit volgt dat,

20 stuivers (goudgeld) inhielden 1.7678 gram zuiver goud
en 0.0077 „ „ zilver

20 stuivers (zilvergeld) „ 19.1540 „ „ „
en dit berekend naar de munten van het beste gehalte:
Reaal en Dubbele Carolus.

De verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver was alzoo = 1 : 10.8307.

De tegenwoordige gulden is, overeenkomstig de wet van 26 November 1847 (Stbl. 69) zwaar tien gram en houdt in 9.45 gram zuiver zilver.

Naar ons huidig geld gerekend, had alzoo de Carolusgulden eene waarde van 19.1540 : 9.45 of $f 2.02^{688}$.

de stuiver van toen eene waarde van $f 0.10^{134}$;

het pond groot Vlaamsch (= 6 Carolusgulden ad 20 stuiver het stuk) eene waarde van $f 12.16^{127}$.

1) Bij gebrek aan gegevens is hier *verondersteld*, dat de alliage half uit zilver, half uit koper bestond. Mocht ze uit meer of minder zilver bestaan hebben, dan brengt dat in de navolgende berekeningen geen verandering. Alleen de hiernageoemde verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver zoude naar de uiterste grenzen (alles zilver of alles koper) bedragen resp. = 1 : 10.8264 of 1 : 10.8351. Een verschil van geen beteekenis.

Voor elk mark zuiver goud, dat ter vermunting in realen aan de munt zoude worden aangeboden, zoude worden terugbetaald 22 ƒ 16 β groot Vlaamsch of . 136 gul. 16 st. terwijl voor sleischat en onkosten zoude worden gerekend 4 β gr. Vlaamsch of . 1 „ 4 „
 maakt te zamen 23 ƒ gr. Vl. of 138 „ 0 „

Voor elk mark zuiver goud, dat ter vermunting tot Halve Realen aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude worden terugbetaald 22 ƒ 13 β 4 d gr. Vl. of 136 gul. 0 st. en voor de tot de alliage noodige $\frac{1}{3}$ mark zilver en $\frac{1}{12}$ mark koper 10 β 6 d gr. V, of. 3 „ 3 „
 totaal 139 „ 3 „

terwijl voor sleischat en onkosten zoude worden gerekend 3 β 8 d gr. Vl. of 1 „ 2 „
 maakt te zamen 23 ƒ 7 β 6 d gr. Vl. of 140 „ 5 „

Voor elk mark zuiver goud, dat ter vermunting tot Carolus-guldens aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude worden terugbetaald 22 ƒ 13 β 4 d groot Vlaamsch of 136 gul. 0 st. en voor de tot de alliage noodige $\frac{25}{28}$ markzilver en $\frac{5}{28}$ mark koper 1 ƒ 2 β 6 d gr. 9 mijt Vl. of. 6 „ $15\frac{3}{16}$ „
 totaal 142 „ $15\frac{3}{16}$ „

terwijl voor sleischat en onkosten zoude worden ingehouden 4 β 1 d gr. 15 mijt Vl. of 1 „ $4\frac{13}{16}$ „
 maakt te zamen 24 ƒ gr. Vl. of 144 „ 0 „

Voor elk mark fijn zilver, dat ter vermunting in Dubbele Carolus aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude worden terugbetaald 2 ƒ 2 β gr. Vl. of. . 12 gul. 12 st. blijft voor sleischat en onkosten 9 d gr. $21\frac{1}{2}$ mijt Vl. of 0 „ $4\frac{91}{96}$ „
 maakt te zamen 2 ƒ 2 β 9 d gr. $21\frac{1}{2}$ mijt Vl. of 12 „ $16\frac{91}{96}$ „

Voor elk mark fijn zilver en het tot de alliage noodige biljoen, dat ter vermunting in Carolus aan de munt zoude worden aangeboden, zoude worden terugbetaald 2 ƒ 1 β 6 d gr. Vl. of 12 guld. 9 st.
 blijft voor sleischat en onkosten 1 β 3 d
 gr. 19½ mijt Vl. of 0 „ 7²⁹/₃₂ „
 maakt te zamen 2 ƒ 2 β 9 d gr. Vl. 19½ mijt of 12 „ 16²⁹/₃₂ „

Voor elke mark fijn zilver en het tot de alliage noodige biljoen, dat ter vermunting in stuivers aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude worden terugbetaald 2 ƒ 1 β 6 d gr. Vl. of 12 guld. 9 st.
 blijft voor sleischat en onkosten 1 β 7 d
 gr. 18 mijt Vl. of 0 „ 9⁷/₈ „
 maakt te zamen 2 ƒ 3 β 1 d gr. 18 mijt Vl. of 12 „ 18⁷/₈ „

Herleiden wij bovengenoemde gewichten en geldsommen in ons huidig gewicht en geld, dan verkrijgen wij, dat van 1 kilogram zuiver goud, dat ter vermunting in Realen aan de munt werd ingeleverd, de aanbieder ontving:

f 1126.75⁸²⁰

en dat voor sleischat en onkosten werd
 gerekend „ 9.88³⁸⁴
 maakt te zamen f 1136.64²⁰⁴

en dat van 1 kilogram zuiver zilver, dat ter vermunting in Dubbele Carolus aan de munt werd ingeleverd, de aanbieder ontving f 103.78⁰³⁶

en dat voor sleischat en onkosten werd
 gerekend „ 2.06⁶¹⁶
 maakt te zamen f 105.84⁶⁵²

De percentsgewijze verhouding tusschen het geld, dat de aanbieder van zuiver metaal verkreeg en het geld, dat

de munt voor sleischat en onkosten behield, is aangetoond door het volgend staatje:

Naam der munt.	Metaal.	Gehalte.	De aanbieder verkreeg in proc.	De munt behield in proc.
Reaal	Goud	23 K. 9½ Gr.	99.1304	0.8696
Halve reaal	„	18 K.	99.2157	0.7843
Carolus-guld.	„	14 K.	99.1385	0.8615
Dubb. Carolus	Zilver	11 P. 5 Gr.	98.0744	1.9256
Enk. Carolus	„	5 P. 12 Gr.	96.9225	3.0775
Stuiver	„	3 P. 17 Gr.	96.1854	3.8146

II.

De muntordonnantie van 18 Januari 1577.

Bij ordonnantie van den Raad van State, door den Koning van Spanje gecommiteerd tot het generaal gouvernement der landen van „herwaerts overe”, gegeven te Brussel den 18en Januari 1577, werd den generaal-meesters van de munt het slaan van twee gouden en van zes zilveren munten bevolen 1). Deze munten waren de volgende:

1. De dubbele nederlandsche gulden. Goud.
2. De enkele nederlandsche gulden. Goud.
3. De zestien stuiverspenning. Zilver.
4. De acht stuiverspenning. Zilver.
5. De vier stuiverspenning. Zilver.
6. De dubbele stuiver. Zilver.

1) Een afdruk dezer oorkonde vindt men in CHALON. *Recherches sur les monnaies des comtes de Hainaut*. Brussel, 1848, blz. 212 en volg.

Zwaarte, allooï en koers, zooals die bij de ordonnantie zijn bepaald, vindt men opgegeven in het hiervolgend staatje :

Volg-nummer als boven.	Aantal in één mark Trooisch.	Allooï.	Koers.
1	$81^{17}/_{38}$	{ 20 karaat goud 2 „ zilver 2 „ koper }	40 stuivers van den nieuwen slag
2	$162^{17}/_{19}$	als boven	20 dier stuivers
3	$16^1/_{16}$	9 penn. fijn zilver	16 „ „
4	$32^1/8$	als boven	8 „ „
5	$64^1/4$	„ „	4 „ „
6	$128\frac{1}{2}$	„ „	2 „ „

In grammen uitgedrukt, hadden de genoemde munten alzoo zwaarte en hielden metaal in, gelijk het volgende staatje aantoont :

Volg-nummer.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
1	2.5178	0.2518	0.2518	3.0214
2	1.2589	0.1259	0.1259	1.5107
3		11.4903	3.8301	15.3204
4		5.7451	1.9151	7.6602
5		2.8726	0.9575	3.8301
6		1.4363	0.4787	1.9150

Hieruit volgt dat,
20 stuivers (goudgeld) inhielden 1.2589 gram zuiver goud
en 0.1259 „ „ zilver
20 stuivers (zilvergeld) inhielden 14.3629 „ „ „

De verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver was alzoo = 1 : 11.309.

De Enkele Nederlandsche gulden van 1577 had overeenkomstig het bovenstaande eene waarde van 14.3629 : 9.45 of $f 1.51^{988}$; de stuiver van toen eene waarde van $f 0.07^{599}$; het pond groot Vlaamsch (= 6 gulden ad 20 stuiver het stuk) eene waarde van $f 9.11^{928}$.

Voor elk mark zuiver goud, dat ter vermunting aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude in geslagen goud geld worden terugbetaald 30 ₧ 8 β groot Vlaamsch of 182 gld. 8 st.
en voor de voor de alliage noodige $\frac{1}{10}$ mark zilver en $\frac{1}{10}$ mark koper 5 β 3 đ gr. Vl. of 1 „ 11½ „

te zamen 183 „ 10½ „
de koning reserveerde zich 1 ₧ 12 β 7 đ gr.
17¹⁴/₁₉ mijt Vl. of 9 „ 15⁷⁹³/₉₁₂ „
terwijl de muntmeester zoude behouden
voor seigneurage, breken en onkosten
5 β 8 đ gr. 5 mijt Vl. of 1 „ 14⁵/₄₈ „
maakt te zamen 32 ₧ 11 β 6 đ gr.
22¹⁴/₁₉ mijt Vl. of 195 „ 9²⁷/₅₇ „

Voor elke mark zuiver zilver, dat ter vermunting aan de munt zoude worden ingeleverd, zoude in geslagen zilvergeld worden terugbetaald 2 ₧ 12 β 6 đ gr. Vl. of 15 gul. 15 st.
de koning reserveerde zich 3 β 6 đ gr. Vl. of 1 „ 1 „
terwijl de muntmeester zoude behouden
13 đ gr. 8 mijt Vl. of 0 „ 6²/₃ „
maakt te zamen 2 ₧ 17 β 1 đ gr. 8 mijt Vl. of 17 „ 2²/₃ „

Herleiden wij bovengenoemde gewichten en geldsommen in ons huidig gewicht en geld, dan verkrijgen wij, dat van

1 kilogram zuiver goud, dat ter vermunting aan de munt
werd aangeboden, de aanbieder ontving . / 1126.55¹³⁸
voor het tot de alliage noodige metaal . . „ 9.72⁷⁶²

te zamen / 1136.27⁹⁰⁰
de koning voor zijn reserve „ 60.48⁶⁹⁸
de muntmeester voor onkosten enz. . . „ 10.53¹⁹⁰

maakt te zamen / 1207.29⁷⁸⁸

en van 1 kilogram zuiver zilver :

de aanbieder / 97.27⁶²³
de koning „ 6.48⁵⁰⁸
de muntmeester „ 2.05⁸⁷⁶

maakt te zamen / 105.82⁰⁰⁷

Percentsgewijze uitgedrukt ontving de aanbieder van
goud 94.1175 %
de koning en de muntmeester te zamen . . 5.8825 %

de aanbieder van zilver 91.9261 %
de koning en de muntmeester te zamen . . 8.0739 %

III.

De muntordonnantie van 4 Augustus 1586.

Bij ordonnantie van ROBERT, graaf VAN LEYCESTER, gouverneur en kapitein-generaal der Vereenigde Nederlanden, gegeven te 's-Gravenhage den 4en Augustus 1586, werd den generaal-meesters van de munten in de Nederlanden het slaan van vier gouden en zeven zilveren munten bevolen. 1) Deze munten waren de volgende:

1) Een afdruk van deze ordonnantie vindt men o.a. in *Nederlantsche munt-boeck : vervattende de voornaemste placcaten ende ordonnantiën, de munte, en het munt-wesen betreffende.* Amsterd., 1645, blz. 1 en volg.

1. Nobel. Goud.
2. Halve nobel. Goud.
3. Kwart nobel. Goud.
4. Reaal. Zilver.
5. Halve reaal. Zilver.
6. Vijfde deel van een reaal. Zilver.
7. Tiende deel van een reaal. Zilver.
8. Twintigste deel van een reaal. 1) „In harde materie.”
9. Vijftigste deel van een reaal of stuiver,
benevens:

Dukaat. Goud en

Daalder. Zilver.

De beide laatste munten zullen geslagen worden overeenkomstig het gewicht en het gehalte der gelijknamige munten van het H. Roomsche Rijk.

Allooi en gewicht van de munten, sub 8 en 9 vermeld, worden in de ordonnantie niet bepaald. Ze hadden koers respectievelijk tot $2\frac{1}{2}$ en 1 stuiver.

Allooi en gewicht van de zeven andere munten, zooals die bij de ordonnantie zijn bepaald, vindt men opgegeven in het hier volgend staatje:

Volg-nummer als boven.	Aantal in één mark Trooisch.	Allooi.	Koers.
1	32	23 kar. $10\frac{1}{2}$ gr.	150 stuiver
2	64	23 „ $10\frac{1}{2}$ „	75 „
3	128	23 „ $10\frac{1}{2}$ „	$37\frac{1}{2}$ „
4	$7\frac{9}{64}$	10 pen. fijn zilver	50 „
5	$14\frac{9}{32}$	10 „ „ „	25 „
6	$35\frac{45}{65}$	10 „ „ „	10 „
7	$71\frac{13}{32}$	10 „ „ „	5 „

1) In latere stukken *stooter* genoemd. Volgens Mr. BESTER, *De muntmeesters en hun muntslag*, 1890, blz. 24, gingen er $71\frac{1}{2}$ in de sneede.

In grammen uitgedrukt, hadden de genoemde munten alzoo zwaarte en hielden metaal in gelijk het volgend staatje aantoonst :

Volg-nummer.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
1	7.6501	0.0200	0.0200 1)	7.6901
2	3.8250	0.0100	0.0100	3.8451
3	1.9125	0.0050	0.0050	1.9225
4		28.7188	5.7438	34.4625
5		14.3594	2.3719	17.2313
6		5.7438	1.1488	6.8925
7		2.8719	0.5744	3.4466

Hieruit volgt dat,
20 stuivers (goudgeld) inhielden 1.0200 gram zuiver goud
en 0.0027 „ „ zilver
20 stuivers (zilvergeld) inhielden 11.4875 „ „ „

De verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver was alzoo = 1 : 11.4875.

Naar ons huidig geld gerekend, had de gulden = 20 stuivers overeenkomstig het bovenstaande eene waarde van 11.4875 : 9.45 of f 1.21⁵⁶¹.

de stuiver eene waarde van f 0.06⁰⁷⁸.

het pond groot Vlaamsch (= 6 gulden ad 20 stuiver het stuk) eene waarde van f 7.29³⁶⁵.

IV.

De muntordonnantie van 2 April 1603.

De Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden ordonneerden op 2 April 1603 2), dat tot nadere orde in de munt-

1) Bij gebrek aan vermelding in de ordonnantie is hier *verondersteld*, dat de alliage half uit zilver, half uit koper bestond.

2) Een afdruk vindt men in het aangehaald *Munt-boeck* op blz. 27

huizen hier te lande geen andere munten zullen mogen geslagen worden dan deze twee.

1. Dukaat. Goud.
2. Nederlandsche rijksdaalder. Zilver.

Tot het slaan dezer munten zullen de bestaande stempels mogen worden gebruikt, waarop evenwel het jaartal moet worden veranderd in 1603.

Zwaarte, allooi en koers, zooals die bij de ordonnantie zijn bepaald, vindt men opgegeven in het hiervolgend staatje:

Volgnummer als boven.	Aantal in één mark Trooisch.	Allooi.	Koers.
1	70	23 kar. 8 gr.	74 stuiver
2	$87\frac{2}{151}$	10 p. 15 gr. fijn zilver	47 „

In grammen uitgedrukt, hadden de genoemde munten zooo eene zwaarte en hielden metaal in, gelijk onderstaand staatje aantoot:

Volgnummer.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
1	3.4667	0.0244	0.0244 1)	3.5155
2		25.7038	3.3264	29.0302

Hieruit volgt dat,
 20 stuivers (goudgeld) inhielden 0.9369 gram zuiver goud
 en 0.0066 „ „ zilver
 20 stuivers (zilvergeld) inhielden 10.9378 „ „ „

1) Bij gebrek aan vermelding in de ordonnantie is ook hier *verondersteld*, dat de alliage half uit zilver, half uit koper bestond.

De verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver was alzoo : = 1 : 11.6670.

Naar ons huidig geld berekend, had de gulden = 20 stuiver overeenkomstig het bovenstaande eene waarde van 10.9378 : 9.45 of / 1.15744.

de stuiver eene waarde van / 0.05787;

het pond groot Vlaamsch (= 6 gulden ad 20 stuiver het stuk) eene waarde van / 6.94463.

Nota : Bij plakkaat der Staten-Generaal van den 19en September 1603 werd de koers van den Dukaat en van den Rijksdaalder opnieuw vastgesteld, respectievelijk op 74 en 47 stuiver. 1)

De Staten van Holland en West-Friesland ordonneerden 19 December 1603 het aanmunten van de beide geldstukken, nu speciaal in de munthuizen der twee genoemde provinciën, gewicht, allooi en koers vaststellende overeenkomstig de oorspronkelijke ordonnantie van 2 April 1603. 2)

V.

De muntordonnantie van 21 Maart 1606.

Bij ordonnantie van de Staten-Generaal, gegeven te 's-Gravenhage, den 21en Maart 1606 3) werd den muntmeesters in de Nederlanden het slaan van vier gouden en vijf zilveren munten bevolen. De munten waren de volgende :

1. Grootte Nederlandsche rijder. Goud.
2. Halve Nederlandsche rijder. Goud.
3. Dubbele Nederlandsche dukaat. Goud.
4. Nederlandsche dukaat met de letters. Goud.

1) Aangehaald *Munt-boeck*, blz. 32 en volg.

2) Aangehaald *Munt-boeck*, blz. 35 en volg.

3) Een afdruk vindt men in het *Munt-boeck* op blz. 48 en volg.

5. Nederlandsche rijksdaalder. Zilver.
6. Halve Nederlandsche rijksdaalder. Zilver.
7. Leeuwendaalder. Zilver.
8. Halve Leeuwendaalder. Zilver.
9. Tienstuiverstuk. Zilver.

Dit laatste stuk zal in gewicht en allooï gelijk zijn aan den nieuwen schelling van Groot-Brittanje.

Zwaarte, allooï en koers, zooals die bij de ordonnantie zijn bepaald, vindt men opgegeven in het hiervolgend staatje:

Volg-nummer als boven.	Aantal in één mark Trooisch.	Allooï.	Koers.
1	$24\frac{8}{13}$	22 kar. 1 gr.	202 stuiver
2	$49\frac{3}{13}$	22 „ 1 „	101 „
3	35	23 „ 8 „	152 „
4	70	23 „ 8 „	76 „
5	$87\frac{2}{151}$	10 pen. 15 gr. fijn z.	47 „
6	$16\frac{144}{151}$	10 „ 15 „ „ „	$23\frac{1}{2}$ „
7	$8\frac{8}{9}$	9 „ „ „	38 „
8	$17\frac{7}{9}$	9 „ „ „	19 „
9	$41\frac{1}{3}$	11 „ „ „	10 „

In grammen uitgedrukt, hadden de genoemde munten alzoo eene zwaarte en hielden metaal in, gelijk onderstaand staatje aantoont:

Volg-nummer.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
1	9.1988	0.3992	0.3992 1)	9.9972
2	4.5994	0.1996	0.1996	4.9986
3	6.9333	0.0488	0.0488	7.0310

1) Bij gebrek aan vermelding in de ordonnantie is ook hier *verondersteld*, dat de alliage half uit zilver en half uit koper bestond.

Volgnummer.	Goud.	Zilver.	Koper.	Totaal.
4	3.4667	0.0244	0.0244	3.5155
5		25.7038	3.3264	29.0302
6		12.8519	1.6632	14.5151
7		20.7633	6.9211	27.6844
8		10.3817	3.4605	13.8422
9		5.4575	0.4961	5.9536

Naar den dukaat en den rijksdaalder (de twee munten, — goud en zilver —, van het beste gehalte) gerekend, hielden alzoo in :

20 stuivers (goudgeld). . . . 0.9123 gram zuiver goud
en 0.0064 „ „ zilver

20 stuivers (zilvergeld). . . 10.9378 „ „ „

De verhouding tusschen vermunt zuiver goud en vermunt zuiver zilver was alzoo = 1 : 11.9825.

Naar ons huidig geld berekend, had de gulden = 20 stuiver overeenkomstig het bovenstaande eene waarde van $f 1.15^{744}$;

de stuiver eene waarde van $f 0.05^{787}$;

het pond groot Vlaamsch (= 6 gulden ad 20 stuiver) eene waarde van $f 6.94^{463}$.

OVERZICHT.

Tijd.	Verhouding tusschen Goud en Zilv.	Waarde in huidig geld.		
		ƒ gr. Vl.	Gulden.	Stuiver.
1521 Feb. 4	1 : 10.8307	12.16 ¹²⁷	2.02 ⁶⁸⁸	0.10 ¹³⁴
1577 Jan. 18	1 : 11.309	9.11 ⁹²⁸	1.51 ⁹⁸⁸	0.07 ⁵⁹⁹
1586 Aug. 4	1 : 11.4875	7.29 ³⁶⁵	1.21 ⁵⁶¹	0.06 ⁰⁷⁸
1603 Apr. 2	1 : 11.6670	6.94 ⁴⁶³	1.15 ⁷⁴⁴	0.05 ⁷⁸⁷
1606 Mrt. 21	1 : 11.9825	6.94 ⁴⁶³	1.15 ⁷⁴⁴	0.05 ⁷⁸⁷

AUG. SASSEN.